בסוד ש"ס

מאת שאול שיר

שרון נתבקש לא להתערב בעניין "החזית הדתית"

מ שום סקס הקמת גוש הימין, צ"ג, במשכן הכנסת, שבה היה ח"כ אריאל שרון כוכב הערב, והוא עלה למזגן חברי הכנסת ומבחן נתקל בשני ירידים ותיקים: ח"כ הרב אברהם שפירא והח"כ לשעבר, הרב מנחם פרוש, שישבו ליד אחד השולחנות ושוחחו ביניהם. הוא ניגש אל השניים כשפניו היוך רחב ואמר להם: "עכשיו יש להקים את החזית הדתית".

שרון סבור, כי אם תקום חזית דתית, שוברים הסכמים שיימנרו כל האופציות למי מהמפלגות הדתיות לתמוך בשמעון פרס במירוץ לראשות הממשלה ומאחר יותר תמנע חזית שכזאת, הצטרפות מפלגה דתית לקואליציה עם שמעון פרס. יש הרבה מן ההיגיון בסברה הזאת, אלא שיש לקחת בחשבון, כי מנהיגות רוחנית של מפלגה דתית, עשויה שלא להסכים לסמוך נגד הנהגה הזאת אם הנסיבות יחייבו זאת.

בשעות הערב קיבל ח"כ שרון טלפון מאחד הפעילים המרכזיים להקמתה של החזית הדתית והוא נתבקש בעדינות רבה, שלא לעסוק ברגע בעניין החזית הדתית, משום שמעורבות בשלב הזה של המגעים, עלולה לחבל בהידברות עם אחד המרכיבים החשובים בהיווית החזית. "מעורבותך" – נאמר לשרון – "עלולה להתפרש כאילו "החזית" הוסכמה להיות סניף של הליכוד".

השר אהוד ברק

ח"כ אריאל שרון

הסתלקותו של האדמו"ר מגור זצ"ל עכבה את תנופת הפעילות להקמתה של החזית הדתית. עתה ממתינים לכניסתו של האדמו"ר הגרש, רבי יעקב אריה שליט"א, לשמש בקודש, כדי שניתן יהיה למקד בבירור את כיסי ההתנגדות.

סיכי רעת־קהל מקיף ביותר, כבר יצא לדרך הודות לראש הפמפ"ל, זבולון המר ומזכ"ל הפמפ"ל, זבולון אורלב, שאיפשרו שימוש בתומר רגיש, הרשימה המקיפה של תומכי הפמפ"ל ואוהדיה. המר עצמו בשל כבר לאמץ את רעיון "החזית", אלא שהוא נמנע מנקיטת צעדים אופרטיביים, כדי שיידע בבירור מהי עמדת המנהיגות הרוחנית של כל המפלגות הדתיות.

ראש הפמפ"ל היה טרוד הבוע בהברדת השיבות הימצאותם של כמה מן המועמדים לכנסת, במקום ריאלי ברשימה. הוא לא היסס לשוחח טלפונית וישירות עם פעילים במחוזו שיסייעו, למשל, בבחירתו של ח"כ יגן פורת. המר חלוק על פורת בכמה סוגיות מדיניות והוא מתן ממנו בהשקפת עולמו המדינית ואיני מגלה כאן איזה סוד. אולם, כראש הפמפ"ל עיר ח"כ המר למשקלו האלקטוראלי של יגן פורת בקרב צעירים ומי"שכי ש"ס והוא רצה לראות רשימה מאוזנת. פורת לא היה הימני היחיד שהמר פעל למענו.

ברגע האחרון הגיעה אל ראש הפמפ"ל פנייה של ה"בבא ברוך", הרב ברוך אבריהצירה לבחור באיש אמונו, הרב אליהו הן (שהוא אחד המועמדים לכנסת) כמועמד מוסכם ברשימה. מבית הרב אבריהצירה למדנו, כי הוא שוחח על עניין זה עם אישיים מרכזים אחרים בפמפ"ל והבשיח תמיכה מאסיבית אישית שלו במפלגה שתגיב, לדעתו, תוטפת "של 3 מנדטים". היה מי שהציע להציב את המועמד במקום התשיעי ולראותו כמקום ריאלי, כפי שהבטיח "בבא ברוך" שליט"א.

לקראת יום ראשון, היום שבו ייבחרו המועמדים לכנסת מטעם הפמפ"ל, הבינו רוב המועמדים פעלולים ומתנות עם מסר, כדי למשוך את לבם ועיניהם של חברי מרכז המפלגה.

אין ספק, כי בעקבות ההצבעה ביום ראשון על פי שיטת השיקלול יהיו שיוויים ברשימת הפמפ"ל לכנסת. זן במיקום של ה"כים הנוכחיים וזן בהצטרפות – של חדשים. העם מושכה, מושכת מאד לתת "רשימת ניחוש" עד המקום העשירי, אלא שדרגישות היא כה גבוהה בקרב המועמדים, שסכנה לקעת את השיכון הזה של פרסום תחזית התצאות יומיים לפני ישיבת המרכז.

כתוצאה לניחוש לכה שנשוי בספר"ל, הנה רשימת המועמדים (בעלי הסיכויים הטובים ביותר) של רוב לוי ברשימת צל"ג לכנסת. התחזית מבוססת על דבריו של האיש הנחשב מקורב ביותר לראש "גשר". השמות: לוי, מגן, לנקרי, אוברחציה, קליינר, משעני ובדיחזו.

בליכוד מעריכים, כי אם בימין נתניהו ייכשל במרוץ לראשות הממשלה, דבר שכמובן אין אנו מאחלים לו, ישרק רוב לוי את רשימתו וישתלב בליכוד כמספר שניים. זאת בהנחה שנתניהו יוותר על מעמדו כיו"ר הנתבה.

ראשי העבודה משוכנעים, כי יעלה בידו של שמעון פרס לגבור, אמנם באותו קטן, על בימין נתניהו, בגלל היתרון הגדול שיש לו על־פני נתניהו במגזר הערבי ובקרב הצעירים ואחרי רצח רבין ז"ל. "אם אחרי הפיגועים האיומים והאירועים כצפון השיג נתניהו שיווין בלבד עם שמעון פרס, הרי שמכאן ולהבא, אם גל הפיגועים אכן ייעצר, יאבד נתניהו גובה ודרכו של שמעון פרס סלולה".

ראש הממשלה, שמעון פרס היה בביקור ניחומים בבית האדמו"ר מגור זצ"ל כשיצא משם נתקבל בעויינות על ידי הצעירים שהמתינו סמוך לבית.

נתניהו גם הגיע לנחם וביציאתו נתקבל באיפוק. לעומתם, אריאל שרון זכה במחיאות־כפיים. האיפוק הזה הוא אינדיקטור לא מבוטל על־אפשרות של המגעות מסויימת בציבור החרדי, בהצבעה על ראשות הממשלה.

במפלגת העבודה רואים בהחלט אפשרות של הקמת ממשלת אחדות לאומית מיד אחרי הבחירות, אם שמעון פרס יזכה בראשות הממשלה ולעומת זאת, לימין והדתיים יהיה בלוק חוסם בכנסת.

בכל מקרה צפויה לנו מערכת בחירות חמה ביותר מי שהתחיל בכך היו דווקא רובני העבודה. היה זה שר הפנים ר/ג (מיל) אהוד ברק שריכר על הצוות הכוחני של הפמפ"ל בעבודה מול זה של הליכוד. הוא הזכיר את שמעון פרס, התבוון לעצמו והוסיף את האלוף אורי אור. בקטע הזה עלב בבנימין נתניהו ויצין, כי מולו (מול פרס) עומד סרן (מיל) בנימין נתניהו. בליכוד רואים בזה גלישה שחצנית למישור האישי והם מתכוונים להגיב. למיטב הידיעה, אם יחווו נתניהו על הסגיאה הזאת, יקדמו את פניו מודעות עם הכותרת: "רמטכ"ל האיתיאפאדה" ו"רמטכ"ל אסון צאלים". כותב שורות אלו אינו משוכנע, כי הצוות הבחירות פרס, ברק ואור הוא אטרקטיבי יותר מהצוות שרון, "רפול" ומרדכי.

המועמד החדש לרבנות בתל־אביב

הרב מרדכי אלון שליט"א נוטה שלא להציג מועמדותו לרבנות תל־אביב, אם הרבר כרוך במסע מפרך בין פוליטיקאים ושתרלנים. הרב שתורתו אומנותו, מוצא פיפוק רב בעבודתו התורנית המכסה את כל גבולות ארץ־ישראל השלימה. ובעוד הוא מהסס אם תל־אביב עדיפה על תורת ירושלים, הנה עולה שמו של רבה של מגדל העמק, הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א – תומכי בראש מוסדות "מגדל אור". מועמדותו של הרב גרוסמן הנחשב "בלתי מזוהה" נתמכת על־ידי אישיות בכירת רמת מעלה וכן על־ידי אישים פוליטיים בשמאל הימיני. הרב גרוסמן נתן הסכמה עקרונית חיובית, אלא שתל־אביב על אינטרינותיה יכולה להתיש גם אישיות מסוגו של הרב גרוסמן ולהכריחו חוזרה למגדל העמק.

"הדבר האחרון" של האדמו"ר מגור זצוק"ל

חדש אדר נבחר על־ידי רוב האדמו"רים של חסידות גור כ"יחדש החסתלקות". בעל "יחידושי הרי"ם" זצוק"ל הסתלק בכ"ג באדר; האדמו"ר שכיתן אחריו, רבי חנוך הינין מאלכסנדר עלה לגנזי מרומים בחי באדר; בעל "בית ישראל" זצוק"ל השיב נשמתו לבוראו בב באדר ובשבוע שעבר האדמו"ר מגור, הגרמ"מ אלטר זצוק"ל עלה השמימה בט"ו באדר.

רצינו ליחד חלק מהמחזור הזה, לענק שבענקים, הרב הגאון וחסיד שלמה זלמן אויערבך זצוק"ל, שבכי אדר מלאה שנה להסתלקותו ואת חלקו האחר לאדמו"ר מאלכסנדר זצוק"ל אלא שבינתיים החשיך האור במזרח ואין נוכל שלא לעסוק בראש בני ישראל, האדמו"ר מגור, הגרמ"מ אלטר זצוק"ל, שהסתלקותו היכתה בהלם את כל מי שבשם ישראל יכונה.

אבל, בכל זאת משפט אחד לזכרו ולכבודו של הגרש"ז אויערבך זצוק"ל. בשנותיו האחרונות הקים הרב אויערבך את "מגן לחולה", עמותת חסד, שכל עניינה לעזור לחולה להשיג את הטיפול הרפואי הטוב ביותר. בעמותה זו נעזרים במיוחד יהודים, רחיים ולא דתיים כאחד, שידם אינה משגת לממן יעוץ עם רופא מומחה או לבוא בדברים עם המרכזים הרפואיים החשובים בעולם המערבי, במקרה שמחלתם מצריכה זאת. עשיריי תבל הפקידו כספי צדקה בידיו של האיש רב החסד הזה, ובכל חודש היה הגרש"ז אויערבך מתייצב בסניף בנק אמריקאי־ישראלי בבית וגן ירושלים ומכסה את "האוברדרפט" של העמותה הזאת, שראשיה עובדים בהתנדבות יום ולילה וחברים בה גדולי הרופאים בישראל. הרב עצמו פתח את חשבון הבנק, חתם על כתב ערבות וכל עוד שכוחו איפשר זאת, הוא אישית היה מגיע לחדרו של מנהל סניף הבנק הזה, מלווה בשני בחורים והיה מטפל בחשבונות כאילו הוא עוסק במצוות "ארבעת המינים". היום, בהיעדרו, העמותה הזאת, שרבים מתדפקים על דלתותיה, שקועה בחובות והעומד בראשה נשא ביניהים בגבורה את המעמסה הזאת. אולם, ניכר, כי כל מפעל החסד הזה עלול חיי לסגור שעריו אם הציבור לא יושיט לו כתף. אני לא פותח פה בשום מבצע, רק מצאתי לחובה להטות שכם, לפחות בכתיבה לעמותת החסד הזאת, שפטרונה היה הגרש"ז אויערבך זצוק"ל, וליידע את ציבור הקוראים על קיומה.

וחסד לחסד נושק. בפי חסידי גור ומקורבי האדמו"ר זצוק"ל אין ספור של סיפורים על מעורבותו במעשי צדקה וחסד. ישירות ובעקיפין ולעתים בסכומים ניכרים ביותר. האדמו"ר זצוק"ל היה בעל לב חם ורגיש במיוחד ואין כלל ספק, כי גם עומס הצרות שהוטחו על שולחנו דבר יום ביומו, בשעות הרבות שבהן קיבל את קהל חסידיו – קיצרו את ימיו.

האדמו"ר מגור היה נאון עצום בכל מקצועות התורה, "גאון הגאונים בהסתרת עצמו. אין לך מושג עד כמה היה מסתיר את מעשיו. היה לו יידע רב בקבלה, אולם, כשהיה מזכיר משהו מתורת הסוד, מיד היה מוסיף: "אל תחשדו בי בלימוד קבלה, פשוט ראיתי ספרים שמטטטים את זה..." היה פה מפיק מרגליות, בעל כושר ביטוי וכתיבה יחודי. אין ספק כלל, כי השאיר אחריו אוצר אדיר של דברי תורה. אין כמעט ספר בספרייתו הפרטית שעל שוליו לא נכתבו הערות, ולכל אלה שעיסקו אייה בהוצאת כתביו לאור, תהיה מלאכה רבה באיסוף החומר וגם בפיענוחו.

היה גם רחב־דעת בתפיסת עולמו. סיפר לי השבוע פרופ' יהודה לוי מהמכון ליחקי טכנולוגיי מדעי (ממכון לב') כי בהיות האדמו"ר ראש ישיבת "שפת אמת" ניאות להזמנה לבוא ולהרצות בפני הסטודנטים. "והוא הסביר להם את החשיבות שבני תורה יהיו מעורים במשק ובחברה". עם זאת, בהסכמה לספרו של פרופ' יהודה לוי "שערי תלמוד תורה", שהוא, ההסכמה, מלאכת מחשבת של כתיבה וסגנון מדרדני, מסתייג משהו האדמו"ר משיכתו של הרב שמשון רפאל הירש זיל, על שילוב תורה עם דרך־ארץ. מספר פרופ' יהודה לוי (בעל השקפת עולם חרדית): "הרגשתי כי חשוב שבני תורה ישתלבו בתחום התקשורת על כל ענפיה. חצעתי לאדמו"ר, אז ראש ישיבה, שיפנה כמה מתוך המעולים שבתלמידיו לחשתלם במקצועות הללו. הוא הסכים אתי עקרונית, אך חסביר לי, כי טרם הגיעה השעה ללכת נגד הזרם ותפיסת העולם של הציבור החרדי, במידה קיצונית כזאת.

ובכל זאת בכמה תחומים היה בהחלט נועז. הוא היה האדמו"ר הראשון שבא לביקור רשמי עם שניים מבניו וקבוצת חסידים ביניהם של הגרי"מ לאו שליט"א סמוך להיבחרו כרב ראשי לישראל. האדמו"ר ידע בזיוק איזו פרשנות תינתן לביקור הזה בקרב הציבור החרדי המסויים מהרבנות הראשית, ובכל זאת בא לבית הרב הראשי ואיפשר לצלם שכחת במקום לצלם כאות נפשו.

ביוזמתו" אחד משמע הגרי"מ לאו מהאדמו"ר מגור, בסיומה של פגישה ממושכת ביניהם, שהתקיימה בבית בנו, ר' יצחק פנחס בנבי־ברק, עושה הרב הראשי לעתים שימוש, שכוונה מבקש להשכיל אישי ציבור, כיצד עליהם לשמור ולהקפיד על מוצא פיהם. שאל הרבי: אנו אומרים בכל יום בתפילה: "ותקם את דבריך כי צדיק אתה...", הועלה על הדעת, שיבוא עזרא הסופר ויאמר: "ותקם את דבריך", מדוע "כי צדיק אתה", והרי התורה כבר הזהירה "לא יחל דברו", "מוצא שפתיך תשמור וכירבו" והוא השיב על קושייתו בתירוץ בשם אביו בעל "אמרי אמת": המלה "כי" יש לה כמה משמעויות. כאן, בפסוק הזה המלה כי הוראתה: למרות, אעפ. לאמור: למרות שאתה צדיק ואתה יכול בקל טעמים לשנות את הדברים מסיבות מוצדקות וניתוקים נכונים, אני מפציר בך: "ותקם את דבריך".

אחד מבאי ביתו סיפר לי בהתרגשות רבה, כיצד היה מפנין יחס אבהי וחם במיוחד לילדים, תלמידי "החדרים". החל מהחיזן הרחב וכלה בחענקת חפיסת שוקולאד; ואין שקיים בפועל ממש את הקבלה שקיבל על עצמו בעת שנכנס לכהן כאדמו"ר, "שכל יהודי יהיה אצלי בבחינת בן", ושילם על כך בבריאותו. חסידי גור אינם אוהבים לספר "מופתים" על הרבייים שלהם. "מה הגדלות בזה, כל אדם ביגורי שתשאל אותו, יידע לספר לך מיד על "מופת" במשפחתו או אצל חבר קרוב הידוע לו אישית. אני מכיר שלוש אחיות, שגורלן חמר להן ולא היו להן ילדים. נכנס מישהו בשמן לדבר על כך עם האדמו"ר והוא הבטיח: זה יהחיל עם הקטנה ולאחר מכן יהפקדו גם שתי אחיותיה. וכך אמנם היה. וסיפורים כאלה אני מכיר לעשרות".

עם הסתלקותו, נפרשו אין סוף סיפורים על מעשיו ופיעלו, חלקם שלא היו יודעים אף למקורבים ביותר. בעקבות הגילויים היו כמה מן החסידים שלא מצאו מנוח לנפשם עד שעלו אל קיברו וביקשו ממנו סליחה ומחילה על שפגע בכבודו ומוניעתם זלנו נחלי דמעות. אני מכיר לפחות חסיד אחד כזה, שהזדרז לעשות זאת יומיים לאחר הפטירה.

אין ספק עתה, כי לא היתה זו הסתלקות פתאומית. הרבי זצוק"ל ידע את עת פטירתו והתכונן אליה, וראיה כבר נכתב לכך וסופר בכלי התקשורת.

באחרונה פירסם מעין "אגרת רועים" בבואנוס אגרי "המודיע" ובה הביא את הקטע ממסכת בבא קמא דף ס עמוד א': "תאני רב יוסף, מאי דכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, כיוון שניתן רשות למשחיתי, אינו מבחין בין צדיקים ורשעים" והוסיף האדמו"ר את הכולה יכול ולא השלים את דבריו של רב יוסף. לאחר יום, יומיים מפרסום הדברים, שאל האדמו"ר בעל ה"אמרי אמת": "זצוק"ל יודע מה המשמעות של ה"יכול". מאוחר יותר, עם פטירתו הבינו הכל את משמעות ה"יכול". "ולא עוד אלא שמתחיל מן הצדיקים תחילה"...

כשבועיים לפני שעלה למרום עמד עם אחד ממשמשיו בקודש, איצה מאיר טמן ליד קבר אביו, האדמו"ר בעל ה"אמרי אמת" זצוק"ל הסמוך לישיבת "שפת אמת" ("מחנה יהודה"), הצביע על הספסל שהיה שם ואמר בציווי: כאן אני רוצה שיקברו אותי.

אחרי "הטיש" בליל פורים, שהיה נדוש בדברי תורה, שנאמרו בעודו קודח מחום, אמר הרבי זצוק"ל לחתנו הגדול, ר' ישראל ליפל עמרש: "הנעתי ליטיש" במסירות נפש ודיברתי למעלה מכוחותיי, אבל, זה היה הדבר האחרון שאני עוד יכול לעשות למען "האידישקאייט".

★